

Překážkové dráhy: fungování systému pomoci obětem partnerského násilí

Systém pomoci obětem partnerského násilí je roztříštěný, dobře funguje jen někdy, což pro některé skupiny obyvatel platí ještě výrazněji než pro pomyslný průměr. Když budeme zkoumat to, jak systém pomáhá lidem, kteří jsou například sociálně, zdravotně či jinak znevýhodněni, ukáže se nakolik je nízkoprahový a zda opravdu přispívá k zastavení a prevenci násilí. Takové bylo proto zaměření **kvalitativního výzkumu organizace profFem** – centra pro oběti domácího a sexuálního násilí, který vznikl ve spolupráci s **Blankou Nyklovou** ze Sociologického ústavu AV ČR v roce 2021 v rámci projektu „Odstraňování bariér v systému pomoci obětem partnerského násilí“.

„Samozřejmě by to [asistované předávání] bylo komplikované ještě o to, že většina těchto služeb [nevěděla], jak to řešit, když rodiče jsou neslyšící a syn je neslyšící. Říkali, že při tom předávání jim vlastně nebudou rozumět.“ Výrok pracovnice organizace, která pomáhá sluchově znevýhodněným, se shoduje s hodnocením dalších expertů a expertek z organizací, jež pomáhají různě znevýhodněným skupinám, a které rovněž občas řeší případy partnerského násilí. Na nároky jejich klientely nejsou některé složky systému připraveny, respektive je možné, že některá pracoviště jsou více flexibilní a jiná méně či vůbec. To potvrzuje **nekonzistentnost** celého systému.

Další překážkou v cestě za řešením násilí je **roztříštěnost** systému, což ještě silněji platí pro osoby, které mají ztížený přístup k informacím či jim chybí, často v důsledku zdravotního omezení či diskriminace, silné a široké sociální vazby či prostředky na zajištění právního zastoupení. Právní služby i o problematice dobře informované okolí jsou přitom zásadními zdroji pro řešení násilí, jak ukazuje výrok paní Alice: *„Měla jsem dobrou právničku, chvíli jsem dělala na krajském soudu, takže jsem na ni dostala doporučení. Věděla jsem, že bez právníka nepůjdu a že si ji zaplatím, i kdyby cokoliv. ... Ten člověk vás tak rozdeptá, že máte panickou hrůzu o dítě, existenci, o všechno, že podle mě jedna z naprosto nejdůležitějších věcí je tohle.“* Roztříštěnost se nepřímou projevila i tím, že řada účastnic výzkumu hovořila o celém průběhu násilí poprvé s námi, přestože násilí delší dobu řeší.

Výzkum ukázal kromě nekonzistence a roztříštěnosti i časté **přenášení odpovědnosti za řešení násilí přímo na jeho oběť** – k tomu přispívá mimo jiné i často stereotypní vnímání ženské role, jak ilustruje výrok paní Sandry, která zažívala psychické, ekonomické i sociální násilí: *„Ale kolikrát se mi... vrací takové řeči úplně znehodnocující cokoliv, co člověk řekne. Takže chodila jsem i do poradny jiné a tam zkoušeli, ať jsem na manžela taková a maková a ať udělám večeři. A já říkám: „To není o tom, že udělám večeři.“* Výrazná je tato tendence zejména u matek nezletilých dětí a zároveň se zdá, že toto přenášení je ještě výraznější u znevýhodněných osob. Přenášení odpovědnosti přitom může znamenat i odmítnutí využít moc, kterou instituce mají, tak jako v případě paní Viki: *„Ale v době, kdy jsem byla v nejhorší situaci, když měli [OSPOD] dceři zajistit přechod [do matčiny péče], tak od toho dali ruce pryč. I od toho přechodu se distancovali, všechno jsem to musela zařizovat já.“*

Oběti násilí, se kterými jsme ve výzkumu mluvili, jej zažívaly nejdéle tři roky před pořízením rozhovoru, v řadě případů ale násilí či jeho řešení dále pokračuje. Setkávají se i s neprofesionalitou a nedostatkem

odborného vzdělání o traumatu, dále se zlehčováním prožitého násilí a jeho vytrháváním z kontextu, čelí následkům nedostatečné interdisciplinární spolupráce a jako překážka funguje i nedostupnost bydlení. Za zvláště alarmující je možné označit pokračující tabuizaci sexualizovaného násilí, kdy o něm některé z účastnic výzkumu poprvé mluvily s námi, přestože jsou dlouhodobě v psychiatrické či psychologické péči.

„Na překážky, které výzkum identifikoval, pravidelně naráží i naše klientky. O jejich odstranění a o zlepšení systému pomoci obětem partnerského násilí v proFem usilujeme dlouhodobě. Data z výzkumu nám v tomto snažení mohou výrazně pomoci, neboť jasně popisují problémy v celé jejich šíři. I proto je plánujeme využít v diskusích se zástupci organizací a institucí, včetně policie a pracovníků OSPOD, se kterými budeme společně hledat možnosti, jak zlepšit fungování současného systému pomoci,“ uvádí Jitka Poláková, ředitelka organizace proFem.

Kompletní text výzkumné zprávy naleznete ke stažení [zde](#).

Kontakty:

Blanka Nyklová, výzkumnice,
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.,
> blanka.nyklova@soc.cas.cz
> tel.: 608 928 657

Jitka Poláková, ředitelka,
proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.
> jitka.polakova@profem.cz
> tel.: 774 433 005

Nada Gubová, vedoucí sociálních a právních služeb,
proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.
> nada.gubova@profem.cz
> tel.: 774 433 034

Veronika Ježková, odborná garantka právních služeb
proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.
> veronika.jezkova@profem.cz
> tel.: 774 367 744

#sOdvahou

Projekt byl realizovaný za finanční podpory Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund.

Program je financován z Fondů EHP a Norska.